

مُلْحَةُ الْأَعْرَابِ

تأليف:

ابومحمد قاسم بن علي مريزي بصرى

وفات:

سال ۵۱۶ هجرى قمرى

ترجمه و شرح:

سيد مسلم تفت دار

مدرسه اميريه

جزيره قشتم – گياهدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَابُ: الْعَدَدُ

٣٠٧. وَإِنْ نَطَقْتَ بِالْعُقُودِ فِي الْعَدَدِ فَاَنْظُرِي إِلَى الْمَعْدُودِ لُقِيَتْ الرَّشْدُ
٣٠٨. فَأَثَبْتَ الْهَاءَ مَعَ الْمَذْكَرِ وَاخِذِي مَعَ الْمُؤَنَّثِ الْمُشْتَهَرَ
٣٠٩. تَقُولُ: لِي خَمْسَةُ أَنْوَابٍ جُدُدُ وَازْمُ لَهَا تِسْعًا مِنَ التُّوقِ وَقَدْ
٣١٠. وَإِنْ ذَكَرْتَ الْعَدَدَ الْمُرَكَّبَا وَهُوَ الَّذِي اسْتَوْجَبَ إِلَّا يُعْرَبَا
٣١١. فَأَلْحِقِي الْهَاءَ مَعَ الْمُؤَنَّثِ بِأَخْرِ الْقَائِي وَلَا تَكْثَرِي
٣١٢. مِثَالُهُ: عِنْدِي ثَلَاثٌ عَشْرَةٌ جُمَانَةٌ مَنْظُومَةٌ وَدُرَّةٌ
٣١٣. وَقَدْ تَنَاهَى الْقَوْلُ فِي الْأَسْمَاءِ عَلَى اخْتِصَارٍ وَعَلَى اسْتِيفَاءِ

بَابُ: نَوَاصِبُ الْفِعْلِ

۳۱۴. وَحَقُّ أَنْ نَشْرَحَ شَرْحًا يُفْهَمُ مَا يَنْصِبُ الْفِعْلَ وَمَا قَدْ يَجْزِمُ

۳۱۴. و سزاوار است شرحی دهیم که فهمیده شود آنچه فعل را منصوب می‌کند و آنچه مجزوم می‌کند.

۳۱۵. فَيَنْصِبُ الْفِعْلَ السَّلِيمَ: أَنْ وَلَنْ وَكَيْ وَإِنْ شِئْتَ لِكَيْلَا وَإِذَنْ

۳۱۵. پس فعل سالم را منصوب می‌کند: أَنْ و لَنْ و كَيْ و اِئْر بخواهی [بگو]: لِكَيْلَا و [دیگر] إِذَنْ.

شرح:

حروف نصب، ده حرف است:

این چهار حرف "أَنْ، لَنْ، إِذَنْ، كَيْ"، خودشان بطور مستقیم، فعل مضارع را منصوب می‌گردانند:

۱. أَنْ: سه حالت دارد:

۱. قبل از آن، فعلی بیاید که بر علم و یقین دلالت دهد، در این صورت (أَنْ) مخففه از ثقیله می‌شود و همانند (إِنَّ) معنای تأکید می‌رساند. اسم آن همیشه ضمیرالشان محذوف و فعل مضارع بعد از آن مرفوع است. مانند:

در قرآن آمده: عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى.

(عَلِمَ): فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، مِنْ أَحْوَاتِ ظَنٍّ، تَنْصِبُ الْمَفْعُولَيْنِ، وَقَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ، (أَنْ): مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَأَسْمُهَا ضَمِيرُ الشَّانِ مَحْذُوفٌ تَقْدِيرُهُ أَنَّهُ، وَ(السَّيْنُ) حَرْفٌ تَنْفِيسٍ، (يَكُونُ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ نَاقِصٌ، تَرْفَعُ الْإِسْمَ وَتَنْصِبُ الْحَبَرَ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفِعِهِ الضَّمَّةُ. (مِنْكُمْ): جَارٌ وَحَجْرُورٌ مُتَعَلِّقَانِ بِحَبْرِ مَحْذُوفٍ، تَقْدِيرُهُ كَأَنَّ أَوْ اسْتَقَرَّ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، (مَرْضًى): أَسْمُهَا، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفِعِهِ ضَمَّةٌ مُقَدَّرَةٌ عَلَى الْأَلِفِ مَنَعَ مِنْ ظُهُورِهَا التَّعَدُّرُ. وَالْمُضَدَّرُ الْمُنْسَبِكُ مِنْ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا سَدٌّ مَسَدِّ مَفْعُولِي عِلْمٍ، وَالتَّقْدِيرُ: عَلِمَ كَوْنًا مَرْضًى مِنْكُمْ.

۲. قبل از آن، فعلی بیاید که بر ظن و گمان دلالت دهد، در این صورت جایز است که (أَنْ) مخففه از ثقیله اعراب شود و همچنین جایز است که حرف مصدری و نصب اعراب شود. مانند:

قرائت شده: وَحَسِبُوا أَنْ لَا تَكُونَ فِتْنَةً:

حَسِبُوا: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ، مِنْ أَخَوَاتِ ظَنٍّ، تَنْصِبُ الْمَفْعُولَيْنِ. (أَنْ) حَرْفٌ مَصْدَرِيٌّ وَنَصْبٍ، (لَا) نَافِيَةٌ، (تَكُونَ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ تَامَةٌ، مَنْصُوبٌ بِـ (أَنْ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، (فِتْنَةً) فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا سَدٌّ مَسَدِّ مَفْعُولِي حَسِبَ، وَالتَّقْدِيرُ: حَسِبُوا عَدَمَ كَوْنِ فِتْنَةٍ.

و همچنین قرائت شده: وَحَسِبُوا أَنْ لَا تَكُونَ فِتْنَةً:

حَسِبُوا: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ، مِنْ أَخَوَاتِ ظَنٍّ، تَنْصِبُ الْمَفْعُولَيْنِ. (أَنْ) مُحَقَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا ضَمِيرُ الشَّانِ مُحذُوفٌ تَقْدِيرُهُ أَنَّهُ. (لَا) نَافِيَةٌ، (تَكُونَ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ تَامَةٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ، (فِتْنَةً) فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا سَدٌّ مَسَدِّ مَفْعُولِي حَسِبَ، وَالتَّقْدِيرُ: حَسِبُوا عَدَمَ كَوْنِ فِتْنَةٍ.

۳. اگر قبل از آن، فعلی بیاید که نه دلالت بر ظن و گمان و نه دلالت بر علم و یقین دهد، در این صورت حرف مصدری و نصب اعراب کرده می‌شود. مانند:

در قران آمده: يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ

(يُرِيدُ) فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ، (اللَّهُ) فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ، (أَنْ) حَرْفٌ مَصْدَرِيٌّ وَنَصْبٍ، (يُخَفِّفَ) فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِـ (أَنْ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ، (عَنْكُمْ) جَارٌ وَجَرُورٌ مُتَعَلِّقَانِ بِـ (يُخَفِّفَ)، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ أَنْ وَمَا بَعْدَهَا فِي مَحَلِّ نَصْبِ مَفْعُولٍ بِهِ، وَالتَّقْدِيرُ: يُرِيدُ اللَّهُ التَّخْفِيفَ عَنْكُمْ.

۲. لَنْ: لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا:

لَنْ: حَرْفُ نَفْيٍ وَنَصْبٍ وَاسْتِقْبَالٍ (يَخْلُقُوا) فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(لَنْ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ حَذْفُ الثَّوْنِ وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ فَاعِلٌ. (ذُبَابًا) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ.

۳. إِذَنْ:

برای اینکه (إِذَنْ) عمل کند و فعل مضارع را منصوب بگرداند باید سه شرط محقق شود: شرط اول: در صدر کلام و در جواب جمله‌ی قبل واقع شود. اما اگر در وسط کلام آمد عمل نمی‌کند در نتیجه فعل مضارع بعد از آن مرفوع می‌شود که چنین موردی در سه حالت پیش می‌آید:

۱. اگر بعد از (إِذَنْ) خبر برای قبل از آن بیاید، مانند: أَنَا إِذَنْ أَكْرَمُكَ.

۲. اگر بعد از (إِذَنْ) جواب شرط قبل از آن باشد، مانند: إِنْ تَأْتِنِي إِذَنْ أَكْرَمُكَ.

۳. اگر جواب قسم قبل از آن باشد: وَاللَّهِ إِذَنْ لَا أَخْرُجُ.

اما اگر قبل از (إِذَنْ)، واو یا فاء آمد در این صورت دو وجه جایز است می‌توان فعل مضارع بعد از آن را منصوب کرد به اعتبار اینکه بعد از عطف، جمله‌ی مستقلی است و فعل بعد از (إِذَنْ) اعتمادی به قبل ندارد. و همچنین می‌توان فعل مضارع بعد از آن را مرفوع کرد به اعتبار اینکه بعد از حرف عطف، جزئی از تمام کننده‌ی جمله‌ی قبلی است، در چنین حالتی غالباً فعل مضارع مرفوع می‌شود، در قران نیز فعل مضارع بعد از آن مرفوع شده، مانند: وَإِذَا لَا يَلْبُثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا. همچنین این آیه: فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ إِلَّا قَلِيلًا.

شرط دوم: فعل بعد از آن مستقبل باشد، مانند:

من می‌گویم: أَجِيئُكَ، تو جواب می‌دهی: إِذَنْ أَكْرَمُكَ.

اما اگر فعل بعد از آن معنای حال بدهد مرفوع می‌شود، مانند:

من می‌گویم: أَنَا أَحِبُّ زَيْدًا، تو می‌گویی: إِذَنْ تَصَدَّقُ. می‌بینیم که جواب، معنای حال

می‌دهد یعنی اکنون تو راست گفتی و معنای مستقبل منتفی شده در نتیجه فعل مضارع بعد از آن، مرفوع شده است.

شرط سوم: فعلی که بعد از (إِذَنْ) می‌آید باید به آن بچسبد مانند:

من می‌گویم: أَجِيئُكَ، تو جواب می‌دهی: إِذَنْ أَكْرَمُكَ.

یا بین (إِذْنُ) و فعل بعد از آن با قسم فاصله ایجاد شود. باز هم فعل مضارع را منصوب می‌کند. مانند:

من می‌گویم: أَجِئْتُكَ، تو جواب می‌دهی: إِذْنُ وَاللَّهِ أَكْرَمَكَ.

یا بین (إِذْنُ) و فعل بعد از آن با نفی فاصله ایجاد شود. باز هم فعل مضارع را منصوب می‌کند. مانند:

من می‌گویم: أَنَا آتِيكَ، تو جواب می‌دهی: إِذْنُ لَا أَجِئُكَ.

در غیر از موارد فوق اگر بین (إِذْنُ) و فعل مضارع بعد از آن فاصله‌ای واقع شود فعل مضارع، مرفوع کرده می‌شود. مانند: إِذْنُ أَنْتَ تَنْجَحُ.

اعراب: أَزُورُكَ إِذْنُ أَكْرَمَكَ:

أَزُورُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ وَقَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ أَنَا. وَالْكَافُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ. إِذْنُ: حَرْفُ جَوَابٍ وَنَصْبٍ. أَكْرَمَ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(إِذْنُ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَقَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ أَنَا. وَالْكَافُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ.

۴. گي: به دو صورت می‌آید:

الف) به همراه لام جر: جِئْتُ لِي تَكْرِمَنِي:

جِئْتُ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ وَتَاءُ الْمُتَكَلِّمِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ، وَاللَّامُ: حَرْفُ جَرٍّ. گي: حَرْفٌ مَصْدَرِيٌّ وَنَصْبٍ. تَكْرِمَنِي: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(گي) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَقَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ أَنْتَ، وَالثَّوْنُ لِلْوَقَايَةِ، وَالْيَاءُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ (گي) وَمَا بَعْدَهَا فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِلَامِ الْجَرِّ، وَالتَّقْدِيرُ جِئْتُ لِأَكْرَمِكَ إِيَّاي.

ب) بدون لام جر: جِئْتُ كِي تَكْرِمَنِي.

در این حالت که "گي" تنها آمده به دو صورت می‌توان اعراب کرد:

الف) جِئْتُ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ وَتَاءُ الْمُتَكَلِّمِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ. گي: حَرْفٌ مَصْدَرِيٌّ وَنَصْبٍ. تَكْرِمَنِي: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(گي) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ

الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ أَنْتَ، وَالثَّوْنُ لِلْوَقَايَةِ، وَالْيَاءُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ (كَي) وَمَا بَعْدَهَا فِي مَحَلِّ جَرِّ بِلَامِ الْجَرِّ الْمُقَدَّرِ وَالتَّقْدِيرُ جِئْتُ لِإِكْرَامِكَ إِيَّايَ.

ب) جِئْتُ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ وَتَاءُ الْمُتَكَلِّمِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ. كَي: حَرْفٌ جَرٌّ. تُكْرِمَنِي: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(أَنْ) مُضَمَّرَةٌ جَوَازًا بَعْدَ (كَي) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ أَنْتَ، وَالثَّوْنُ لِلْوَقَايَةِ، وَالْيَاءُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبُكُ مِنْ (أَنْ) وَمَا بَعْدَهَا فِي مَحَلِّ جَرِّ بِكَيِ الْجَارَةِ وَالتَّقْدِيرُ جِئْتُ لِإِكْرَامِكَ إِيَّايَ.

٣١٦. وَالنَّصْبُ فِي الْمُعْتَلِّ كَالسَّلِيمِ ... فَانصِبُهُ تَشْفِي عِلَّةَ السَّقِيمِ

٣١٦. و نصب در معتل همانند فعل سالم است پس آن را [به فتحه] منصوب کن که علت بیماری را معالجه می کنی.

شرح:

اعراب فعل صحیح الآخری که منصوب است. لَنْ يَذْهَبَ.
لَنْ: حَرْفٌ نَفْيٍ وَنَصْبٍ وَاسْتِقْبَالٍ. يَذْهَبُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(لَنْ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ.
اگر آخر فعل مضارع، واو یا یاء داشته باشد همانند فعل مضارع صحیح الآخر اعراب می پذیرد. مانند: لَنْ يَدْعُو، لَنْ يَرْمِي:

لَنْ: حَرْفٌ نَفْيٍ وَنَصْبٍ وَاسْتِقْبَالٍ. يَدْعُو، يَرْمِي: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(لَنْ) وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ.

٣١٧. وَاللَّامُ حِينَ تَبْتَدِي بِالْكَسْرِ ... كَمِثْلِ مَا تُكْسِرُ لَامُ الْجَرِّ

٣١٧. و لام - هنگامی که ظاهر می سازی - با کسر است همانند آنچه لام جر، کسره داده می شود.

شرح:

شش حرف باقی مانده "لَامُ كِي، لَامُ الْجُحُودِ، حَتَّى، الْجَوَابُ بِالْفَاءِ وَالْوَاوِ وَأَوْ"، خودشان بطور مستقیم، فعل مضارع را منصوب نمی‌گردانند بلکه فعل مضارع به آن منصوب می‌شود که بعد از این حروف پنهان شده است.

۱. لَامُ كِي: وَأَمْرُنَا لِنُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ.

أَمْرُنَا: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ لِلْمَجْهُولِ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ وَ (نَا) ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ نَائِبُ الْفَاعِلِ، لَامُ: لَامُ كِي، حَرْفٌ جَرٌّ. نُسَلِّمَ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ(أَنْ) مُضَمَّرَةٌ جَوَازًا بَعْدَ لَامِ كِي، وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَالْمَصْدَرُ الْمُنْسَبَكُ مِنْ (أَنْ) وَمَا بَعْدَهَا فِي مَحَلِّ جَرِّ بِلَامِ الْجَرِّ، وَالتَّقْدِيرُ: وَأَمْرُنَا لِلْإِسْلَامِ. وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ وَجُوبًا تَقْدِيرُهُ نَحْنُ، وَاللَّامُ: حَرْفٌ جَرٌّ. رَبِّ: مَجْرُورٌ بِحَرْفِ الْجَرِّ وَعَلَامَةٌ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ. الْعَالَمِينَ: مُضَافٌ إِلَيْهِ، مَجْرُورٌ وَعَلَامَةٌ جَرِّهِ الْيَاءُ الْمَكْسُورُ مَا قَبْلَهَا الْمَفْتُوحُ مَا بَعْدَهَا لِأَنَّهَا مُلْحَقٌ بِجَمْعِ الْمُؤَنَّثِ السَّلَامِ.

۲. لَامُ الْجُحُودِ: طریقه‌ی شناخت لام جحود این است که با گان یا یكون که منفی باشند؛ می‌آید.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ:

مَا: نَافِيَةٌ. كَانَ: فِعْلٌ مَاضٍ نَاقِصٌ، تَرَفُّعُ الْإِسْمِ وَتَنْصِبُ الْخَبَرِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. اللَّهُ: إِسْمٌ كَانَ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ. وَاللَّامُ: لَامُ الْجُحُودِ. يُعَذِّبُهُمْ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَنْصُوبٌ بِ(أَنْ) مُضَمَّرَةٌ وَجُوبًا بَعْدَ لَامِ الْجُحُودِ، وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ. هُمْ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ. وَجُمْلَةٌ لِيُعَذِّبَهُمْ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ خَبَرٌ كَانَ.

لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ:

لَمْ: حَرْفٌ نَهْيٌ وَجَزْمٌ وَقَلْبٌ. يَكُنِ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ نَاقِصٌ، تَرَفُّعُ الْإِسْمِ وَتَنْصِبُ الْخَبَرِ، مَجْرُومٌ بِ(لَمْ) وَعَلَامَةٌ جَزْمِهِ السُّكُونُ الْمُقَدَّرُ عَلَى آخِرِهِ مَنَعَ مِنْ ظُهُورِهَا الْكَسْرَةُ لِلتَّخْلِصِ مِنَ التَّقَاءِ السَّاكِنَيْنِ. اللَّهُ: إِسْمٌ كَانَ، مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ. وَ(اللَّامُ) لَامُ الْجُحُودِ. يَغْفِرَ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَنْصُوبٌ بِ(أَنْ) مُضَمَّرَةٌ وَجُوبًا بَعْدَ لَامِ

الجُودِ، وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحُ، وَفَاعِلُهُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ جَوَازًا تَقْدِيرُهُ هُوَ. لَهُمْ: جَارٌ
وَمَجْرُورٌ.